

DISPUTATIONUM LOGICARUM

QUARTA.

De

1615 4

PRÆDICAMENTIS
IN GENERE, ET IN SPECIE
DE PRÆDICAMENTO
SUBSTANTIAE.

Quam

Adspirante Divini Numinis Gratia

In illustri Leucoride

SVB PRÆSIDIO

M. HIERONYMI VVEIXEL-
BERGERI Welsensis Austrij.

Suis Humaniss.ac Doctiss. Dominis Collegis
examinandam proponit

CONRADUS DIKIUS
Æglâ-Saxo.

Addiemis. Iulij, boris à C. Matatinis.

VVITTEBERGAE,

Ex Officina Typographitâ Johannis Gormanni.

ANNO CLO loc XV.

VIRIŠ

Reverendis, pietate, virtute & eruditione
præstantissimis Domini,

Dn. IOHANNI STEURVVALDO,

Pastori D. Nicolai in Neapoli Quedlinbur-
gensium primario.

Dn. IOHANNI PÜNGERO,

Pastori Æglensium vigilantissimo.

Dn. IOHANNI BERNDESIO,

Pastori in Wester Egeln dignissimo.

Amicis, Favitoribus & Promotoribus suis plu-
rimum colendis,

Primitias hasce Academicas,

KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

In debita pietatis symbolum,
Reverentia signum,,
Studiorumq; testimonium:

Submissè offert, dicat &
consecrat

CONRADUS DIKIUS

Autor & Respondens.

Theorema I.

DE DEFINITIONE PRÆ- DICAMENTORUM.

Prædicamenta, cum Dn Philippo Melanch. de-
finio hoc modo: Ordo generum & specierum
sub uno genere generalissimo quod aut sub-
stantiam aut accidens aliquod significat. lib. I.
Dial. pag. mihi 22.

Εἰς ἡγησις.

Oδρinam † banc Aristoteles voca-
bulo κατηγορίας inscripsit à vocabulo κατη-
γορίαν quod significat Accusare, quod fieri solet apud
judices. cui opponitur διπλέγματα sive defendere, vi-
deatur Clariss. Dn. Jac. Martin. in Institut. Log.
pag. 112. Cap. Bartholin. in Enchirid. Log.
pag. 110.

Quemadmodum † autem vocula hec (κατηγορίαι) primario ac
propriè significat accusare; secundario in genere aliquid de aliquo enarra-
re, dicere & predicare, è quo in omni accusatione aliquid de aliquo di-
catur: Ita † quoq; κατηγορίας vocabulum primo & speciatim significat
accusationem, 2. & generatim prædicationem, 3. bujus loci neq; accu-
sationis neq; propriè prædicationis significatum habet, sed classem ex qua ge-
nera & species, subjecta & predicata, ex que's prædicationes consciuntur,
desumuntur. Vocantur † quoq; prædicamenta alio nomine summa
genera sive 10. rerum principia: Differunt autem à sex transcendentibus,
quia hec exprimunt modum essendi, qui sequitur generaliter omne ens:
Ista autem decem exprimunt modum essendi specialium entium. Sunt †
autem Categoría nihil aliud, inquit Hildenus super ca. 4. §. 1. Categ.
quam vocabula nudarem unam, unam mentis notionem significantia.

6. *Dum t̄ igitur in descriptione posuimus, prædicamenta esse ordinem generum & specierum, manifestè innuitur prædicamenta esse notiones non primas sed secundas: Si t̄ enim genus & species sunt notiones secunda, ut & ordo generum & specierum erit moëma secundum siquidem hic ordo vel series per genus & speciem tanquam per certos persicunt gradus.*

7. *Idem t̄ probat quoq; Gasp. Bartholin. d. l. pag. 118. Materia inquisiens, in prædicamentis sunt res ipsæ: Formale est quod considerentur ut genera & species &c. id est, ut entia dicibilia & secundum sub & supra ordinabilitia. Hisce t̄ igitur prælibatis, palam videre est non faciendum esse cum Zabarella, Crelio & alijs convenientibus in prædicamentis primas saltem proponi notiones nec ullam in libro Categ. est operationem Logicam sed præstudium quasi quoddam.*

8. *Vérum t̄ accurrit distingendum est inter substantiam, que est res ipsa, sive notio prima & prædicamentum substantia, que est notio secunda; Item inter Quantitatem & quantitatem prædicamentum; prius namq; ad disciplinam realem Metaphysicam scilicet, posterius vero ad instrumentalem Logicam pertinet.*

9. *Metaphysica t̄ enim, inquit Georgius Horstius instit. Log. cap. 8. quæst. 1. agit de prædicamentis solius cognitionis gratia; At Logisticus minimè, quia preter cognitionem respicit quoq; operationem, nimur ut opus suum (secundas notiones puras) in ipsis rebus producere queat: Quis t̄ igitur Categoriarum doctrinam ulla ratione ex agro Logico exterminabit?*

10. *Dispœnitur t̄ autem ab Interpretibus hic illi tractatus in tres quasi classes, quarum 1. ostendit quenam ad prædicamenta pertineant, quoq; removeantur, & vocantur Anteprædicamenta. 2. Prædicamenta ipsa explicat. Tertia deniq; classis voces ambiguas, quarum in tota hac arte usum maximè est necessarius, distinguit, & vocantur Post-prædicamenta. De t̄ prioribus precedenti, de posterioribus, in subsequentibus, de mediis videlicet de ipsis Categorioriis & quidem de substantia sola in hac coniunctio sumus acturi.*

11. *Vsus t̄ prædicamentorum potissimum est Triplex: I. Ut totam rerum, ejusq; convenientiam & distinctionem tanquam in tabella oculos ponant, ut innuit Dn. Philip. pag. 23. quo facilius intellectus noster rem quamlibet distinctione posui comprehendere. II. Ut t̄ cognoscatur quæres sunt definitionum & divisionum capaces. III. Ut t̄ ex prædicamentali dispositio ne perspiciat, qui termini apti nati sint subjici, qui vero prædicari. Philip. d. l. Gasp. Bartholin. pag. 120. Zabarella in tabulis Logicis.*

THEO-

THEOREMA II.
DE NUMERO PRÆDI-
CAMENTORUM.

Prædicamenta, seu series ejusmodi 10. à Philosopho recensentur, Prædicamentum 1. Substantiæ, 2. Quantitatis, 3. Relationis, 4. Qualitatis, 5. Actionis, 6. Passionis, 7. Quando, 8. Ubi, 9. Situs, 10. Habitus. lib. Categor. cap. 4. §. 1. i. post Analyt. 22. §. 6. & 14. i. Topic. 9. §. 2. & alibi locorum.

Εἰδήσησις.

Oriuntur † prædicamenta ex rebus 1. que per se subsistunt, & notionibus substantiæ secundis, ut Prædicamentum substantiæ. 2. Ex rebus † que insunt & notionibus secundis etiam substantiæ, ut Prædicamenta Accidentium.

Accidentia † autem novem enumerantur, de quibus vide Clariss. Dn. Jac. Matt. lib. 2. Exerc. Metaph. 7. theorem. 2. pag. 892. & seqq. Vnde † Categoriarum numerus ad denarium venit calculum, quibus summis generibus Aristoteles omnia ea, quæ in tota rerum universitate inveniuntur, & de quibus notiones secundæ enunciari possunt, inclusit, sed diversimode, alia quidem directe; alia Collateratice; alia reductivæ; alia analogicæ.

I. Directe † sive secundum sub & supra in linea prædicamentali recta collocantur genera & species entia realia positiva, simplicia, finita, universalia, univoca, completum seu totum, & una certa ac distincta voce significata: videatur VVerenberg exerc. Log. 5. theor. 25.

Ex † quibus palam est à prædicamentis excludi, Deus ipse, quod egregius ille Logicus Johan. Regius lib. 1. probl. 3. pag. 346. firmissimis argumentis demonstrat. Æquivoca quatenus talia; impossibilia; puræ privationes & negationes, intentiones secundæ; Transcendentia qualia sunt tertiini metaphysici generales, juxta vulgares illos verisimiles Marmelij, qui anno vulgato 1513, edidit Isgogen in prædicamenta non indoctam:

Complexum, consignificans, si et omni, polysemion,
Vox logicæ, Deus, excedens, privatio, parsq;
Hæc studiosæ Categorij non accipiuntur.

7. II. Collateraliter † seu Indiretè qua secundum lineam transversam & collateralem in serie praedicamentali continentur, quales sunt differentiae & hic absentibus earum locum que supplerunt, propria & accidentia.

8. III. Reductive † que non per se sed mediantibus alijs ad praedicamentorum classem reducuntur, partes idcirco tantum reductive sunt in praedicamentis, cum non sint completa entia unde nec definiri, nec dividiri possunt perfectè, sed tantum ratione suorum totorum; non poterit igitur quispiam hominius manum, pedem, caput &c. esse in praedicamento; nisi quatenus ad sua tota reducuntur, id est. ab ijs pendent & ad ea referuntur, consule

Jac. Mart. lib. I. Instit. c. 4. canon. ult.

9. IV. Analogicè † tandem ad praedicamenta pertinent, que ob quandam cognitionem & similitudinem, quam cum ijs, que directè in praedicamentis sunt, obtinent, ad easdem referuntur entia intentionalia, quippe, que per entia realia, quibus tribuantur, referuntur ad praedicamenta. Vide M. Ägid. Strauchium, disp. 4. Log. (habita 60 8.) th. 7.

10. Manet † igitur quod in frontispicio exegesis hujus theorumatis possum est, nemirum, Omne ens vel esse substantiam; vel in substantia tantum in subjecto ut Accidens. Et hoc † continget vel intrinsecè aut ratione materiæ, ut Quantitas, aut formæ, ut qualitas, aut Totius, ut Relatio. Vel † extrinsecè, iterum vel ratione formæ, unde Actio, vel materiæ, unde Passio, vel partium integralium cum respectu ad totum, & oritus Situs vel circumstantia, ut Quando, Ubi, vel deniq; adiacenter ut Habitus. Quibus † itaq; premisis, accingimus nos ad ipsam tractationem praedicamenti substantie.

THEOREMA III. DE PRÆDICAMENTO SUBSTANTIAE.

Prædicamentum substantiæ, est ordo sive series omnium creatarum substantiarum per genera & species constitutæ. M. Martin. Titus disput. Log. 6. tb. 14,

Substan-

Substantia est ens, quod habet proprium, esse, hoc est, quod per se subsistit, nec est in alio ut subiecto, sed sustinet accidentia.

Εξηγοις.

Prædicamento † substantiæ, merito tanquam basi reliquorum, primum sedile debetur 1. Quia + cognitio hujus plurimum facit ad meliorum cognitionem in sequentium Categoriarum, quæ mera sunt accidentia. Sic + enim accidens sine ipsa substantiâ cognoscere haut possum: Sic neq; plene ac planè categorias accidentium scire potero, quin prius intellexerim substantiam in qua fundantur eadem. 2. Clarius † in hac serie dispositio est per genus, speciem & differentiam, ac in reliquis, in quæs eadem obscurior aliquanto conficitur.

Philosophus † autem in organo suo nuspiam definivit prædicamentum substantiæ, sed statim divisit cujus Calp. Barholini, cap. 15. pag. 122. affir rationes; 1. quia in logicis confusa ejus est tractatio; 2. nomen ipsum penè satis explicat quid sit; 3. essentialiter definiri non potest, genus enim univocum non reperitur.

Melioris † autem cognitionis ergo apponitur altera definitio, que propriæ ad metaphysicam spectat, siquidem non possum mihi imaginari quid sit substantia prædicamentum, nisi aliqualis mihi detur descriptio, quod ipsum reali disciplina prestat, quæ rem ipsam, licet confusè & imperfectè, percipere posim. Prior † igitur descriptio directè respicit prædicamentum substantiæ, que formaliter prædicamentum substantiæ exprimit, semper enim puto distinguendum esse 1. inter materiale & formale substantiæ, prius ad Metaphysicam, posterius ad Logicam spectat: 2. Inter Substantiam ipsam & prædicamentum substantia inter Qualitatem & prædicamentum Qualitatis &c. Sed † obiectio aliquis: Omne propriæ Logicum est intentionale, & quicquid in Logicis docetur mere est de notiōnibus secundis.

Atqui prædicamenta non sunt nisi de rebus ipsis: notiones videlicet primæ, Substantia enim corpus, equus, quantitas &c. sunt nomina primæ intentionis.

E. Prædicamenta non sunt pars essentialis Logice & per consequens non sunt notiones secundæ.

Verum † petitionem principij minori inesse, quæ non videt? quod enim dicit, prædicamenta esse de rebus ipsis id vel objective intelligitur, vel formaliter

7.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

liter & quiditativer, hoc est, vel statuit minor, res in praedicamentis considerari, vel praedicamenta esse ipsas res.

10. Si prius, Res sc. in praedicamentis considerari, minorem & nos approbamus & confirmamus, siquidem doctrinam categoriarum circa res occupatam esse, non quidem vero pro ut res sunt, hoc enim sibi arrogat Metaph. sed pro ut Logicas notionibus substant, & per gradus praedicamentales disponantur. Atqui hac ratione conclusio supra posta non procedit.

Si & verò posterius, à πλω̄ minorem ibo negatam, quod enim obicitur substantiam, corpus, equum, quantitatem &c. esse vocabula prima intentionū, id quidem suo modo concedo, verum eadem praedicamenta esse, id est quod plene inservi, siquidem à παλεύτως hic disciplina realis cum intentionalī, Metaphysica cum Logica confunditur.

In † Posteriori descriptione substantiae, dicitur 1. Substantiam proprium esse habere, quo distinguuntur ab accidentibus, quae non nisi in subjecto subsistere queant. 2. Additur † quod loquitur accidentia hoc modo excluduntur Deus ter opt. max. in illam enim nullum cadit accidentis: Denotat igitur saltem substantiam creatam, finitam sive dependentem: Fortun, Crellius c. 5.

THEOREMA IV. DE DIVISIONE SUB- STANTIAE.

Substantiam ipse Philosophus cap. 5. dividit in primam & secundam; ἡσία ἐσὶν η κυρώτατά τε καὶ περιττώς, η μάλιστα λεγομένη, η μήτε παλ' ἔσται μήτε εν ἔσται μήτε εν. Prima Substantia est, quæ principaliter & primo & maximè substantia dicitur, quæ neq; de subjecto quopiam dicitur, nec in subjecto quopiam est. Et proprie individualium dicitur, ut: Socrates, Plato, Cato, &c.

Δεύτεραι δὲ ἔσται λέγονται, ἐν τοῖς εἰδεσιν αἱ περιττοὶ ἔσται λεγόμεναι ταῦτα περιττῶν γένη §. 2. Hoc est, Secun-

Secundæ substantiæ dicuntur, in quibus ut speciebus illæ quæ primò substantiæ dicuntur, insunt & hæ (species) & harum (specierum) genera, ut sunt, Homo, Animal.

EXEGESIS.

Substantia † dividitur vel Realiter vel intentionaliter : Reals petatur ex Metaphysicis & alijs libellis methodicis ; hoc loco saltem contenti sumus divisione intentionalit, quæ hercifitur in primam & secundam.

Prima † quæ ita dicitur, non primitate causandi, quæ soli Deo competit ; sed primitate subjiciendi & existendi, maximè substantia appellatur, siquidem subjectum est, sicuti accidentium, ut in prima ac singulari substantia inherent, ita secundarum substantiarum ut de his illæ predicentur inquit Gulielmus Hildenus supra cap. 5. Categ. §. 1.

Rationem † quoq; apponit Philosophus ipse talem §. 5. μὴ ἐστῶ τὸν πεῖται τὸν εἰδία τὸν ἀλλων τὰ εἶναι, hoc est, Non existentibus substantijs primis fieri nequit, ut aliorum quipiam sit ; Per τὸν ἀλλων enim intelligit substantias secundas.

At † etiam si substantia secunda in denominatione non discrepet, tam genus enim quam species vocantur substantia secunde ; in gradibus tamen sepe offert aliqua differentia : Species namq; magis est secunda substantia quam genus. Aristot. §. 6. quod sic demonstro ;

I. Quicquid † rei vicinus est, id potius ejus nomen obinet, quam quod remotius.

At species, prima substantia, quæ maximè substantia dicitur tum predicatione tum ὁ παρέξει vicinior est ac genus.

E. Species magis est substantia quam genus,

Minorem probo hoc Prosylogismo :

Id † rei vicinus est, per quod, ut notius ac proprius, commodius respondetur de re.

At de prima substantia interrogatus, commodius respondeo per speciem, quam per genus.

E. Species prima substantia propior est, ac genus.

II. Quemadmodum † se haber substantia prima ad speciem ; ita species ad genus,

Atqui substantia prima, cum speciei & alijs subjicitur, maximè substantia dicitur.

Ergo & species, quia generi subjicitur magis substantia dicenda est quam genus.

8. Virag. † Propositio consistat ex §. 7. Minor precedit. Prima substantia inquit Philosophus, quia alijs omnibus subjiciuntur & reliqua omnia de his predicantur, aut in ipsis sunt, propterea maximè substantia primæ dicuntur. Major statim inequitur hysce verbis: Quemadmodum primæ substantie ad reliqua affecta sunt, ita species ad genus affecta est, subjicitur enim species generi: Genera autem de speciebus praedicantur, species vero cum genere non convertuntur, quare & his rationibus magis est substantia species quam genus.

9. Sed † queritur inter Philosophos, qualisnam sit hec divisio in primam & secundam substantiam? num. i. divisio generis in univocas species quod nego cum M. Mattino Titio d[icit] p[ro]p[ter]e ch. 19. cum Bartholin. pag. 125. specierum siquidem natura ita esse habet, ut una non sit in alia, nec una destruta destruatur & alia. At substantie secundae sunt in primis & destrutis ipsis destruuntur quoq[ue] secundæ ut ib[is] precid. ex Philosoph. demonstravi. E. non potest esse divisio generis in suas species.

10. An † vero 2. sit subjecti in accidentia? insciatur Joh Regius pag. 344. An † 3. accidentis in sua accidentia? minimè gentium. ibid.

11. Relinquitur † ergo, quod haec divisio substantie in primam & secundam, si distinctione Entis in suis modis sive ut alijs loquuntur Analogia in sua analogata, ut. videlicet per primam substanciam individuum (uti in Theorem. etiam dictum) quod maximè est substantia & omnium substantiarum universalium fundamentum; per secundas vero genera & species intelligantur: Et prima substantia maximè subjicitur & substat, maximè quoq[ue] existit, utiq[ue] notio substantiae secundum prius & posterius de eadem enciatur. Clar. Dn. Jacob Mart. lib. I. Instit. Log. pag. 120. Item in disp. Miscell. 5. th. 17. Joh Reg. probl. 3. pag. 344. Casp. Bartholin. pag. 125. M. Jac. Wernberg. exercit. log. 5. theorem. 29.

12. 13. Quoniam † autem Analogia sit duplex, Proportionis nimirum & Attributionis, queritur non immergit ad utramnam referatur haec divisio substantie? Nos cum Clariss. Dn. nostro Philos. Jac. Mart. statuimus ad Analogiam attributionis referri posse, siquidem analogia attributionis est, quando aliquid alicui primo inest, alteri deinde propter illud, sic substantia secunda sunt propter primas & ab illis dependent. d. l. pag. 38.

Et † quoniam Categorias reliqua tali modo etiam dividi possent, Philosophus

Iosophus tamen substantie tantum divisionem hanc asserbit, qui est ens per se, reliqua verò beneficio hujus substantiae scilicet cui adhærent.

15.

Objectiones † autem quas contra hanc divisionem solent protrudere, solutas vide apud Joh. Regium d.l. & alibi.

16.

THEOREMA V. DB SUBSTANTIÆ PROPRIETATIBUS.

I.

Proprietates † substantie à Philosopho sex recensentur, quarum prima continetur §. 12. his verbis: Κοινὸν κατὰ πάντας ἔσις τὸ μὴ εἶναι κακόν, id est, Communum est omni substantia in subiecto non esse.

1.

In † subiecto esse quid sit, Philosophus lib. Categ. cap. 2. §. 2. hoc modo describit: In subiecto esse, dico, quod in alio non ut pars illius existens, nunquam tamen subsistere potest separatum ab eo in quo est.

2.

Ex † qua descriptione apparet, solum accidentibus competere in subiecto esse; Ac etiam si substantie sint in primis, non tamen in illis sunt sicuti accidentia in suis subiectis, sed tanquam superiora in inferioribus suis.

3.

Instet † aliquis sanguinem venis; vinum cyatho inesse: Verum quidem est, sed positam proprietatem non habebat: quippe vinum inest cyatho non ut accidens (non de predicabili, sed de predicibili sermo est,) subiecto, sed ut contentum in suo continent; Siquidem † non statim sequitur, si hoc vel illud inest huic, ut sit mox in illo, seu accidens in suo subiecto; dantur enim plures modi essendi in N, quam accidentis in subiecto, ut Philosophus & Physic. cap. 3. §. 23. eosdem recenseret. I. Ut † pars in suo toto, ut in vulgari versiculo dicatur:

4.

Est quater in Palmo digitus, quater in pede palmus.

5.

2. Ut totum in partibus suis, non enim extra partes est totum v.g. Syllogismus dicatur esse in premissis & conclusione, tanquam in suis partibus.

6.

3. Ut genus in specie, tanquam pars constitutiva, ut: Animal est in homine, Homo in Platone.

4. Species in suo genere; potentia non actu.
 5. Ut Forma in materia, quia ex potentia materie educitur.
 6. Ut effectus in sua causa tam conservante, quam efficiente, ut: Pij dicitur, esse in manu Dei: Deuter. 33. v. 3. Sap. 3. v. 1.
 7. Ut causa agens in suo fine cœ in ipso bono v. c. Tota hominis felicitas est in actione virtutis.
 8. Ut contentum in suo continente; Locatum in loco. v. c. Cuculus in Cantharo, Paulus in Musco.
 9. Accidens in subiecto, ut: Albedo in pariete.
 7. Ultimus autem hic modus inesse proprietati huic primæ minimè competit, siquidem per semet sunt subiecta & sustinent accidentia, substantia scilicet intellectum rationem accidentium habeant, accidentia tamen non sunt, inquit Goclen, in Metaph. pag. 151.

II.

8. Τι πάρεχει ταῦς θεῖαις καὶ ταῦς Διοφεῖαις. Τὸ πάντα συνωνύμως αὐτὸν λέγεται. *Sic hoc est.* Est hoc substantiarum & differentiarum, de omnibus univocè prædicari.
 9. Univocè prædicari dicitur, quando prædicatum est de essentia subiecti, Clariss. Dn. D. Gravverus in Ablurd. Calvin, pag. 70. vel ut Jacob. Wernberg, exerc. Log. 33. inquit, illa univocè dicuntur prædicari, quorum nomen non tantum rectè tribuitur suis subiectis, sed etiam definitio subiectorum suorum est definitio. Sic homo dicitur univocè prædicari (tanquam secunda substantia non prima: Ut enim prima in nullo subiecto sunt, sic etiam de nullo dicuntur, sed tantum secunda, e.g. genera de suis speciebus, species iterum de individuis) de Platone, siquidem non Plato sicut dicitur homo, sed & definitio hominis est quoque definitio Platonis.
 10. Sed & obiectet aliquis, hanc notam terminis accidentiis alteri connotativiis competere, album enim secundum & nomen & rationem de Platone enunciari, & per consequens συνωνύμως prædicari. Non igitur substantijs tantum synonymè prædicari convenit.
 11. Antecedens & probo, album enim de Platone secundum nomen, ut patet, prædicatur. Quicquid autem secundum nomen de quodam dicitur, id quoque secundum rationem dici debet.

Sec.

Sed + respondeo, alium de Platone, si nimirum strictè urgeas, cum secundum nomen, tunc secundum rationem dicitur, sed saltē denominatiōnē non univocē vel essentialiter. Philosophus tamen per prædicationem synonymous hic non qualemcumq; aut illam qua aequivoce prædicationi opposita est intelligit, sed essentialiter univocam, quod profectō in albo, quando de Petro prædicatur non sit, quippe ut dictum est πρωτούμενος non vero essentialiter prædicatur.

Aliter + vero sese habet, cum secunda substantia vel etiam differentia de primis prædicantur, nam ibi revera est prædicationis essentialis non paronymica sive denominativa.

III.

Tertia+ substantie proprietas continetur §. 16. πρῶτη γὰρ δοκῆ, τὸ δέ ίι σημαίνει, id est, Omnis substantia videtur hoc aliquid significare.

To + δέ τι, sive, Hoc aliquid, significat rem per se substantiem, certam, definitam & numerō unam, & est nihil aliud quam ipsum individuum, quod per formam est & constituitur, ut Hic homo : Petrus. Jac. Mart. disput. domest. 5. thes. 10.

De + primū igitur substantiis extra controversiam verum est το δέ ίι significare, siquidem per se suppositum conficiunt & existunt in natura extra notionem mentis, secundae vero substantiae sunt universalia, quae suppositum per se non conficiunt, nec extra mentis notionem existunt in natura à singularibus separata. De + ijs igitur inquit Philosophus eodem §. si nomina saltē consideramus, animal, homo, unum numerō quidem videntur significare, sed tamen revera plura significant.

Genera + enim & species multiā sunt communia, & saltē tale vel quale aliquid, & medianitib⁹ singularibus significare aliquid.

At + inquiet quispiam, qui hoc coharet cum doctrina prædicabilium? Nam si secunde substantia quale quid significant, In quale quoq; prædicentur? Cum igitur in quale prædicantur, genera & species esse nequeant, siquidem eadem tantum in quid non vero in quale prædicantur, sed diffentijs id potius competit.

Verum + responso in proclivi est, discrimine hoc observato, inter significare, & in prædicari in quale quid, distinguendum esse. Significare + quale quid dicitur id, quod non significat certum suppositum separatum:

B. 3.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

Instanta.

Responso.

22.

25. *c.* ratione existens; *Prædicari* vero in quale quid est, quod significat naturam, cui inest eiusmodi potentia, ut posse contrahere sive determinare naturam indeterminatam.

26. *c.* *in inde* + *igitur in clero est*, secundam substantiam significare quidam quale quid, sed in quale quid *prædicari* minimè posse; Non enim quero, quale quid est homo sed simpliciter, quid est homo? *Titus* dñp. 5. th. 31. *Joh. Reg. prob. 3.*

27. *c.* *Quarta + substantie Proprietas* sic se habet; §. 18. *τὸν ἔχει τὸν ἄλιον καὶ τὸ μὴ ὑπὲν αὐτοῦ ἀντίον, εἴον, hoc est,* Est & hoc quoq; substantiarum, quod illis contrarium sit.

28. *c.* Substantiam + contraria non recipere, de omnimodo de prima quam secunda substantia verum est, si essentiam per se spectas, si vero accidentia introspicias nempe qualitates & proprietates contrarietas inter substantias potest intercedere, v. c. aqua & ignis ratione figuris & talitatis.

29. *c.* Deinde + intelligatur haec proprietas de contrarietate propriè dicta, ad quam tres haec conditions concurrunt.

V. 1. fiat inter qualitates sub eodem genere contrarias. Philolo. cap. II. Catag. §. 6.

2. *Vt utrumq; contrarium sit Ens positivum.*

3. *Vt subjectum habeant commune, ē quo se invicem tollere possint. Horst pag. 160. Dn. Jac. Mart. pag. 427. in exerc. Metaph.*

Talem ergo proprietatem in substantijs non reperiri manifestum est omnibus, sic lupus & ovis non contrariantur sibi, cum non sint qualitates sed disparata.

30. Relinquitur + ergo, quod, quando dicimus substantia aliquid contrariari, illud intelligendum esse de accidentibus, siquidem si cum accidentibus substantia sumatur contrariantur sibi invicem; ex gr. ignis contrariatur aqua per accidentia sibi inherentia. Plura + si desideras videbis apud Joh. Reg. pag. 307. Wernberg Theorem. Exerc. 5. Scalig Exerc. 290. lecl. 2. item Exerc. 312. pag. 1005. Thom. Sagittar. in Parnasso rationis disp. 4. quæst. 2. Nicol. Honn. in dñp. quadam Philosoph. de Substantia thesi 20. Andr. Planerum in quæst. Log. pag. 297.

Două

V.

*Doxet in scia unum dividendum non negat et refutat. §. 20.
id est. Videatur substantia non recipere magis & minus.*

*Contrarietatem in motu insequitur intensio & remissio, adic ut
inter Categorias quae cuncte contraria recipiunt, eadem magis ac minus susci-
piant: Proprietas ergo igitur hec non accipienda est, quasi una substantia
non magis sit substantia quam altera, siquidem (uti in praecedenti Theo-
rem dictum) prima substantia magis substantia est quam secunda, verum
hoc saltus volumus quod una & eadem substantia, sive que eiusmodi est or-
dinis, neque seipsa, neque alia, neque hoc vel illo tempore magis sit & possit dici
substantia: Quippe ergo qui nunc homo est altero de magis aut minus
homo erit; nec aristoteles magis homo quam Plato fuit; sic Goliadus non
magis homo ac David dicenans, licet fuerit major Davide. Reg. 17. v. 4.
de quibus non hoc loco.*

*Ergo si fortasse gradus substantiae tribuantur, v. g. aqua hac calidior
illa; hic homo pulchrior, formosior hoc, tamen id sit ratione accidentium,
qualitatum &c. & distinguendum esse puto inter existentiam & essentiam,
priori modo recipit substantia magis & minus posteriori vero non item:
Vt videtur est in mixtione elementorum, in qua forma elementorum reci-
piunt magis & minus non ratione essentiae, sed ratione existentiae: In ele-
mentis enim extra mixtum magis sunt acti, quam in mixto. Videtur ergo
idem quoque est in imperfectis animalibus; natura animalium quidem in illis
eadem est ratione essentiae; sed ratione existentiae in perfectis magis est actu,
quam in imperfectis Jac. V Verenberg. Exerc. Log. 5. th. 36. Daniel.
Cramerus in org. Aristor.*

Sed solent quaque tales Sophistificationes protrudere;

Animatum recipit magis & minus.

I. *Animatum est substantia.*

Ergo quedam substantia recipit magis & minus.

*Majorem conantur probare ex Gilberto Porrentino dñe inquit,
animal est animantius planta.*

*Sed respondet, Gilbertus hoc negat, vult neque unquam fortasse cogita-
vit, substantiam magis & minus suscipere, sed hoc saltus sibi vult, unam
substantiam habere plures operationes vitales quam hanc vel illam, siquidem a
animal plures habet quam planta, nam operationes quas habet planta habet
quaque animal, sed non contra, quas habet animal planta habebit.*

11

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

Objectiones

I.

39.

Responsio.

II. Vn

II. Una + substantia est perfectior alia, homo enim multiō perfe-
ctor est ac canis.

Atqui perfectior substantia magis est substantia quam imperfectior.

Ergo recipit magis & minus.

Respondeo + una quidem substantia est perfectior altera, non tamen
pro ut substantia est, sed sicut secundum suas præstantiores & nobiliores
operationes & differentias specificas, ut e. c. homo nobilioribus donatus &
coronatus est a Deo operationibus quam canis: Interim tamen si ho-
mo & canis in substantia conseruntur homo profecto nec animal nec sub-
stantia magis est quam canis, quippe qui sunt sub uno genere nimirum a-
nimati. Vide Scalig. lib. 4. de cau. L.L. cap. 95. pag. 229, Zabarell.
in tab. Log. pag. 11.

VI.

Sextam & ultimam proprietatem substantie Philo-
sophus describit §. 21, μαλισκετον της στοιχειων δοξαι εναι το ταυ-
την ηγετης μωσης ον, ταλι εναρτιον εναι δεκτιον, hoc est, Ma-
xime proprium substantie esse videretur, quod cum u-
num & idem numero sit, contraria suscipit.

Substantia + est omnium accidentium subjectum, ita etiam contra-
riorum, & quamvis substantia alteri non sit contraria, uti quarta proprie-
tates habet, contraria tamen potest suscipere in se, v. c. Pavies potest esse mo-
do niger, & anima jam tristitia afficitur jam letitia &c.

Notandum + vero est, quando inquit Aristoteles, Substantiam susci-
pere contraria, intelligendum hoc esse non eadem tempore, sed successi-
vè vel in sensu diviso non compotisive coniunctio, uti loquitur M. Christo-
phorus Scheiblerus Exerc. Log. 4. axiom. 5.

Postea + etiam notandum, quod hac restrictione intelligenda sit haec
proprietas, si scilicet illa contrarietas non insit a natura & contra essentia-
les proprietates curat: Ignis enim non potest suscipere calorem & frigus,
quia est supra naturam ignem esse non calidum. Sic homo nequit esse risi-
bilis & non risibilis.

Quod + autem illud attinet quod Philosophus ipse objicit, nempe O-
rationem suscipere posse & veritatem & falsitatem: Respondetur +. O-
rationem non suscipere veritatem & falsitatem ut contraria accidentia, sed
sicut ut diversos respectus in significando: Verbi causa, hæc Oratio; Phi-
losophus

osophus sedet, Philosophus surgit, non manet eadem numero: nam ejus formale planè aboletur, scilicet significatio sessionis facta ad illud tempus quo Philosophus reverà sedebat. Illud † quoq; deniq; obser-
vandum venit, quod nimirum Philosophus per ad doceat, videtur, intelligat
substantias secundas, ille enim non per se, sed mediantibus primis
fusciunt contraria. Sed † ne nimis excrecat
disputatio, finis esto.

49

50.

ΔΩΔΕΚΑΣ
COROLLARIORUM.

I.

- A N Philosophia pugnet cum S. S. Theologia? Minimè gen-
tium.
II. An rectius JoHannes quam Joannes scribi debeat?
Affirm prius.
III. An D E U S in prædicamento Substantiæ? Nequaguam.
IV. An substantia incurrit in sensu? Et hic negativam tenemus,
quod namq; ad sensu defertur accidentis est, quonobrem substantia im-
mediata non sentitur, sed mediantibus accidentibus: Corpus enim non
cīπλως quā corpus sed quā nigrum, quā album &c. videmus.
V. An copula (E S T) sit enunciationis pars? Neutiquam.
VI. An D E U S suā potentia factū aliquod reddere possit
infectum? ἀλογον! Deus enim potest omne quod rationem factibi-
litatis habet, hoc est, quod omnem contradictionem & impotentiam ex-
cludit inquit Clat.Dn. Jac.Martin.in Exerc. Metaph. pag. 105.
VII. An sit quædam, propriè dicta, coacta voluntas? Σιδη-
εζευλον.
VIII. An illi, qui diabolicis artibus stuporem membris in-
ducunt, ne vel bombardā, ense vel hastā vulnerari aot ullum
dolorem percipere possiat, fortes sint habendi? Negativa placet.
IX. An pro salute principis sit bibendum? Neg. Siquidem dum
vino sepulti quasi jacemus neg; pes; neg; manus; neg; lingua, multò
minus mens nostra suo fungitur officio.
X. An vero inter pocula madidā amicitia sic initianda, vulgo
Auff Dutz? Probet qui vult, nos vitream illam amicitiam approbare non
possimus neg; volumus, licet aliquando ipsi incaute faciamus!

C

II. An

XI. An Maritus in castigatione uxoris suæ etiam possit ad verbera descendere? Omnino, hac tamen ratione, ut Maritus omnia prius media verbis & re ipsa adhibeat.

XII. An virgo quædam, qua récum mortis, e. c. forem jam suspendendum, in maritum sibi petit, à pena capitali possit liberare? Ibo negatum; siquidem 1. Reipub. bene constituta & imprimis Christiana non debet tolerare maleficos. 2. Quia hac conditione bipaten porta iudicium aperiretur. Et si venia & liberatio nisi amplius peccarent. 3. Penes solum principem est pena remittere.

Δόξα Θεῷ μάνῳ καὶ πνευματιδίξα μεγίστῳ.

S U O

Dn. CONRAD. DIKLO.

σωτήρ & consolaneo suavissimo, τῷ τοι
λογικὰ ἀπομελῶς Διατέλεσθαι.

Oτποτ' ἄνδρι μόχθοι παισπόλλει δόξαινίνει,
ιητε ἀτέρι στρατός σοφίης πυγχανει αἰλιθέει,
τοι πόναι οι Φεύχει, τεχναι αη αιφαγαπαγών.
Αλλά τι μοχθίσμω σπυρόητε καὶ αὐτῷ έλει θει:
τοῦτο σὺ εὖ νοέων πέχιας θεις ικεψη πιμας,
καὶ τοι την λογικὴν σπυραδέις πιματα παιζει.
τένεκεν ότι θύμοι πυγχαίειν Φεύχεις έταις.
σὺ παύτη σπυρόη σπεισόν μη ληγε κακίσως.
Αἰεν δρισειςην καὶ νιαειρχού ειμεναι αἴλιση
μη ληγε κακώς, καὶ εση σεσφίσμιθού αἴνης.

Ευοίας καὶ Βεβαιοφιλίας
χάσιν faciebat

Johannes Brischius
Wusterhusano. Marchicus.

Pellaeus.

Dellæus juvenis Bellone vivida virtus,
Haut-belli bellum totus ferrebat amore,
Ut prima in Fama premeret subsellia templo:
Ardor habendi alios, vel servir ignibus Aetnae,
Sollicitus urget rimari faucibus aurum,
Ut summa ad laudis cursu meliore vehantur
Culmina: Quisq; legit propria vestigia mentis.
At. DIKL, Charitam Venerumq; venust a propages,
Quando tuos Phæbus meliori luminis usū
Viderat ingenij nervos, sic ora resolvit:
Idalij nemoris sub grata nutriat umbrā
Te Charis ambrosius & triplex trig a Sororum
Te laetet Icatebris, signet Cleiū g; theatrum:
Nec tibi fraus facta est mendaci compia colore.
Primos hinc edis fœsus perniciibus aliis
Ingenij, lustrans Logicam doctissimis artem,
Qua velut auricomus Titan, cor nobile cœli.
Præcedit Phæben, reliquas sic anteit artes,
Qua sine Thebriadum nemo penetralia tanget:
Hac Duce fragrantes flores & quicquid amanti
Arva tenent Sophie profers melioribus ausis,
Differis argute, catius argumenta resolvis
Adversa partis, Genij das pigrbra clara.
Sed calamum siffo: hac animi conamina grator,
Perge ita, tenta aliquid Musis & Pallade dignum,
Cumulans Sophie thesauro divite fiscum:
Phæbus, Thebriadum rōo applaudente senatu,
Nectet odoratas laurus & tempora cinget.

Euositω meo apponebam

Johannes Lipsoviūs
Sandæ. Saxo.

AD

Ad Ornatisimum & doctissimum,
Dn. CONRADUM DIKILLUM, Re-
spondentem, amicum meum amicissimum
in Logicis disputantem.

Omnium CONRADE mellitissime,
 Reapſe disputare regia eſt via,
Quā res ad atduas venire poſsumus,
Et ferre ſupra terminos vulgi caput,
Sapientiumq; coetui ſacro inſeri.

Calcare qui veretur hanc, deſes, viam,
In avias & impeditas ſemirias
In asperasque & lubricas deducitur.
Hoc lance mentis æquiore ponderans
Crebras habere diſputatiunculas
Gaudes, tibi alma LEVCORIS quod approbat,
Sic perge habere Diſputatiunculas,
Poterisque reſ ad arduas graſſariet.
Et ferre ſupra terminos vulgi caput,
Sapientiumque coetui ſacro inſeri,

O omnium CONRADE mellitissime.

Wittenberg. l. mꝝ, deproperabam

Andreas Schmidichen
VVoldershulano. Cherulcus.

F I N I S.

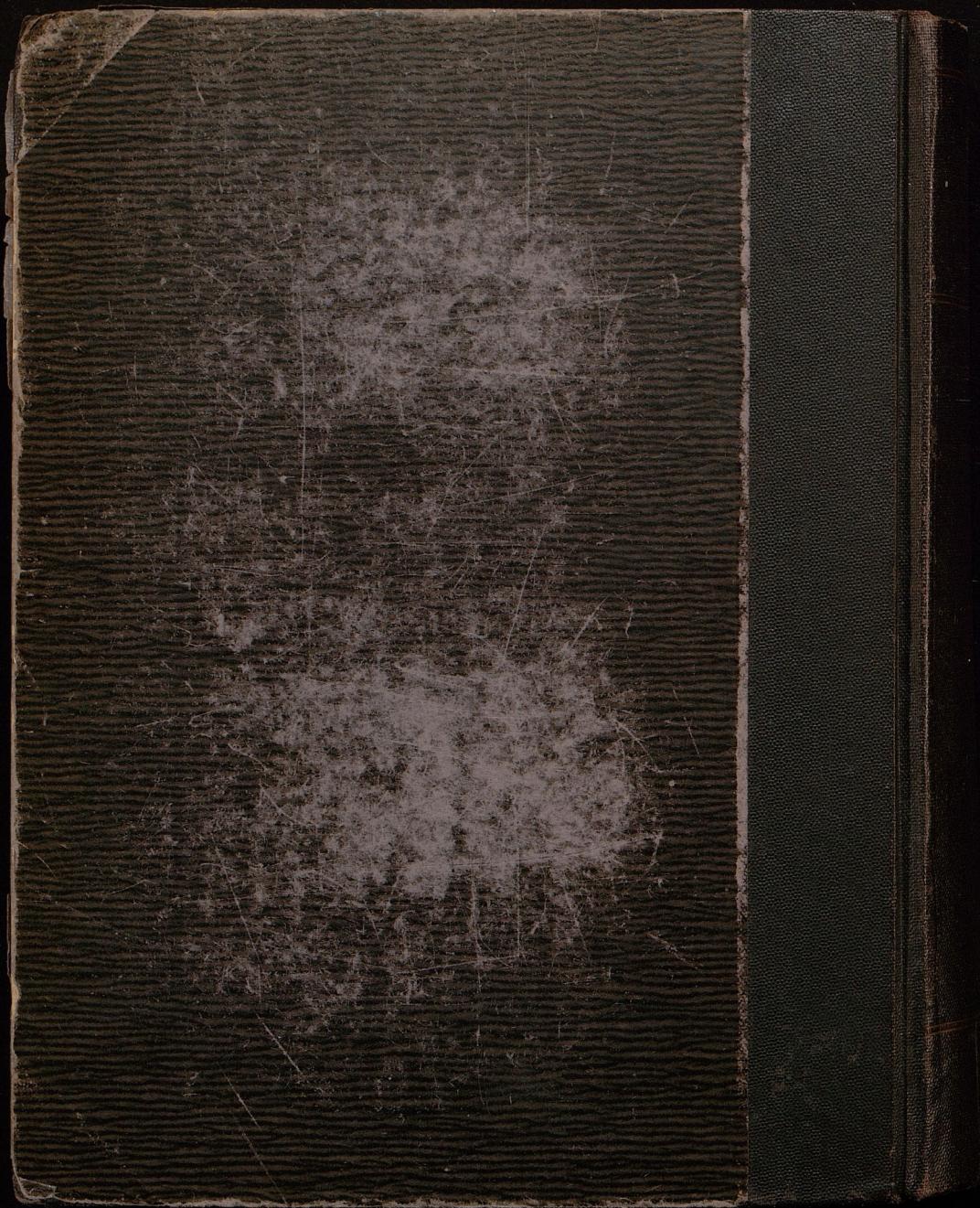
Wittenberg. Diss., 1613/23

ULB Halle
002 673 304

3

1817

B.I.G.

